

Naraščujoča tveganja krasnikov (*Agrilus* sp.) za evropske gozdove in predstavitev slovenskih dejavnosti na tem področju.

Konferenca EPPO–FAO–REUFIS–BFW, Dunaj, april 2026

Eva GROZNIK¹*, Maarten DE GROOT¹

Gozdovi v Evropi se v zadnjih desetletjih soočajo s čedalje večjimi pritiski, od podnebnih sprememb in ekstremnih vremenskih dogodkov do širjenja škodljivih organizmov, ki lahko resno ogrozijo zdravje gozdov in njihovo dolgoročno stabilnost. Med zaskrbljujočimi škodljivimi organizmi so tudi krasniki, predvsem jesenov krasnik (*Agrilus planipennis*). Ob vnosu v Združene države Amerike je povzročil obsežno odmrtno jesenov ter znatno gospodarsko in ekološko škodo. Jesenov krasnik je bil vnesen tudi v evropski del Rusije, od koder se širi proti srednji Evropi. Vrsta sicer izvira iz Azije, kjer praviloma ne povzroča tako obsežnih poškodb, predvsem zaradi dolgotrajne koevolucije z domačimi gostiteljskimi drevesnimi vrstami. Poleg jesenovega krasnika pozornost vzbuja tudi brezov krasnik (*Agrilus anxius*), ki je naravno razširjen v Severni Ameriki in tam večinoma ne povzroča večje škode v gozdovih, a bi lahko ob morebitnem vnosu v Evropo resno ogrozil evropske vrste brez. Podobno velja tudi za dvopikastega krasnika (*Agrilus biguttatus*), domorodno evropsko vrsto, ki je v preteklosti že povzročila poškodbe v hrastovih gozdovih, zlasti v razmerah, ko so bila drevesa izpostavljena dodatnemu stresu.

Ker so evropski gozdovi pod vse večjimi okoljskimi in biotskimi pritiski, hkrati pa imamo na voljo nova znanja in izkušnje za obvladovanje teh vrst, je bila tem izzivom namenjena mednarodna konferenca, ki so jo organizirali European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO), Food and Agriculture Organization (FAO)-Forest Invasive Species Network for Europe and Central Asia (REUFIS) in Austrian Research Centre for Forests (BFW). Konferenca z naslovom »Safeguarding Forests in Europe: Emerging Risks of *Agrilus* Wood Borers (Buprestidae)« je med 21. in 23. aprilom 2026 potekala na Dunaju. Dogodek je združil raziskovalce, predstavnike Evropske agencije za varnost hrane (EFSA), Evropske komisije, EPPO, REUFIS, nacionalnih organizacij za varstvo rastlin, upravljavce gozdov ter druge strokovnjake iz različnih evropskih držav in Severne Amerike z namenom izmenjave najnovejših znanj, izkušenj in pristopov za spremljanje, preprečevanje širjenja ter obvladovanje krasnikov.

Poseben poudarek konference je bil namenjen povezovanju različnih deležnikov, saj so razprave znova potrdile, da učinkovito varstvo gozdov ni mogoče brez tesnega sodelovanja znanosti, prakse in oblikovalcev politik.

Konferenco je otvoril Peter Mayer, direktor BFW, ki je poudaril pomen inovativnih pristopov pri soočanju z naraščajočimi grožnjami za gozdove. Sledili so nagovori

predstavnikov soorganizatorjev, med drugim Nica Horna (EPPO) ter Gernota Hocha (BFW), ki je povzel ključne ugotovitve predhodne konference o krasnikih iz leta 2018 in opozoril na napredek, dosežen v zadnjih letih. Ferenc Lakatos in Shiroma Sahypala sta predstavila vlogo ter aktivnosti mrež FAO in REUFIS, Dmitrii Musolin pa je predstavil EPPO, njihove glavne raziskovalne aktivnosti in razpoložljive informacijske vire na področju vrst rodu *Agrilus*.

Konference se je udeležilo 70 strokovnjakov različnih področij iz 35 držav, dodatno pa je bila konferenca prenašana tudi preko spleta, kjer je sodelovalo več kot 60 udeležencev. Dogodek je tako omogočil široko mednarodno izmenjavo znanj in izkušenj med raziskovalci, predstavniki upravnih organov, oblikovalci politik in upravljavci gozdov.

Osrednja tema konference so bili hrošči rodu *Agrilus*, pri čemer so se predavanja in razprave osredotočala na zelo raznolike, a medsebojno povezane vidike varstva gozdov. Obravnavane so bile možnosti eradikacije in biološkega nadzora, različne metode zgodnjega zaznavanja, potencialna ustalitev škodljivcev v novih okoljih, modeliranje njihovega širjenja, ocenjevanje potencialno primernih habitatov za njihovo naselitev ter uporaba molekularnih metod zaznavanja na terenu z metodo LAMP. Pomemben del programa je bil namenjen tudi predstavitvam političnih in zakonodajnih okvirov ter nacionalnih programov posameznih držav, aktualnim raziskovalnim projektom s področja rodu *Agrilus* in vprašanju, kako so države pripravljene ukrepati ob morebitnem vnosu škodljivca. Predstavitve so zajemale tudi vprašanja zmanjševanja tveganj, povezanih z lesnimi sekanci, termično obdelavo lesa, uporaba fitofarmaceutskih sredstev in ukrepanja ob pojavu omenjenih škodljivcev v urbanih okoljih, ki pogosto predstavljajo najverjetnejše vstopne točke za nove invazivne vrste. Predstavljeni so bili podatki o deležu jesenov v mestnih okoljih ter možnosti, kako aktivno vključiti prebivalce v spremljanje in zgodnje zaznavanje, zlasti z uporabo pristopov občanske znanosti, kjer občani ob zaznavi škodljivca obvestijo pristojne službe.

Med predavatelji sta bila tudi dva predstavnika Gozdarskega inštituta Slovenije, Oddelka za varstvo gozdov. Maarten de Groot je predstavil izkušnje in pridobljena znanja iz simulacijske vaje, ki je potekala leta 2020 v okolici Brežic, z naslovom »Challenges in eradication of *Agrilus planipennis* in Slovenian forests: Are we ready?«. Eva Groznik pa je predstavila poster z naslovom »Comparing different designs of green-colored traps for monitoring *Agrilus* beetles in oak forests«, v katerem je

¹ Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, Slovenija;
* eva.groznik@gozdis.si

prikazala učinkovitost različnih tipov pasti za spremljanje krasnikov na podlagi primerjav med evropskimi državami in ZDA.

Pomemben del konference pa so bile predstavitve strokovnjakov iz Severne Amerike, kjer so bili predstavljeni odzivi po prvi zaznavi jesenovega krasnika v ZDA, kako hitro se je razširil ter kakšne ukrepe so uvedli v prvih fazah. Razpravljalo se je tudi o uporabi pasti in vizualnih pregledih, pri čemer so bile izpostavljene tako njihove prednosti kot tudi pomembne omejitve.

Poleg predavanj in predstavitev je bilo na konferenci organizirano tudi skupinsko delo, v okviru katerega so udeleženci izpostavili ključne izzive, pomanjkljivosti in potrebne izboljšave za nadzor in zaznavo škodljivih organizmov.

Glavne ugotovitve konference so pokazale, da se lahko pravni okvir in dejansko stanje na terenu močno razlikujeta. Ob morebitnih večjih izbruhih škodljivcev se pogosto izkaže, da pomanjkanje finančnih sredstev in usposobljenega kadra ne omogoča učinkovitega in pravočasnega izkoreninjenja. Kljub temu je bilo večkrat poudarjeno, da moramo narediti vse, kar je v naši moči, da poskušamo preprečiti vnos škodljivca oziroma vsaj upočasnit njegovo širjenje.

Obenem pa se je v razpravah izpostavila potreba po realističnem pristopu: biti moramo pripravljeni tudi na scenarij, v katerem izkoreninjenje ali zadrževanje na določenem območju ni več izvedljivo. V takšnih primerih je ključno, da že vnaprej razmislimo, kateri so prednostni ukrepi, kako upravljati z gozdovi, v katerih je škodljivec že prisoten, ter kakšne smernice in strategije uporabiti za zmanjševanje dolgoročnih gospodarskih, okoljskih in družbenih posledic.

Gradiva s konference so dostopna na spletni strani EPPO: https://www.eppo.int/MEETINGS/2026_meetings/conf_agrilus

Zahvala

Prispevek je nastal v okviru raziskovalnega programa P4-0107, dela mlade raziskovalke na Gozdarskem inštitutu Slovenije ter v okviru izvajanja strokovnih nalog s področja zdravstvenega varstva rastlin (UVHVVR).

Ključne besede: krasniki, *Agilus*, varstvo gozdov, mednarodno sodelovanje, izmenjava znanj, varovanje evropskih gozdov, biološka tveganja

Slika 1: Skupinska slika udeležencev konference (foto: Florian Winter, BFW)